

Μαθαίνοντας στη Ventanilla

Τα μεγάλα ταξίδια απαιτούν πολύ καλό σχεδιασμό. Τα όμορφα ταξίδια χρειάζονται αφορμές. Η αφορμή για να ταξιδέψω πριν από 2 χρόνια στο Περού ήταν η συμμετοχή μου στο δυναμικό μιας οργάνωσης που ονομάζεται [jovenes de Buenavoluntad](#), η οποία οργανώνει απογευματινές δραστηριότητες για τους εφήβους της Ventanilla, ενός οικισμού στα περίχωρα της Λίμα, με στόχο να τους κρατήσει μακριά από τα ναρκωτικά και τις συμμορίες. Εκεί, για 4 εβδομάδες, συμμετείχα σε προγράμματα ανακύκλωσης, μαθήματα γεωγραφίας, αγγλικών και χορευτικών επιδείξεων. Η δουλεία μου όμως στη κοινότητα είχε και ένα άλλο σκέλος, αυτό της παρουσίας μου σε μια τάξη νηπιαγωγείου, ως βοηθού δασκάλας.

Αν και το να υποστηρίζει κανείς τη σπουδαιότητα της απόκτησης πολύπλευρων και πολυσύνθετων εμπειριών σαν εκπαιδευτικός ακούγεται κοινότοπο, είναι, ωστόσο, πολύ ουσιαστικό. Σε καμιά περίπτωση δε μπορώ να ισχυριστώ ότι γνωρίζω το εκπαιδευτικό σύστημα του Περού ή ότι επιθυμώ να κάνω γενική κριτική για τα σχολεία τους και τον τρόπο διδασκαλίας σε αυτά. Αυτό που μπορώ να κάνω είναι να παρουσιάσω κάποιες από τις εμπειρίες που βίωσα και τις σκέψεις που έκανα κατά το διάστημα της εκεί παραμονής μου, ως εκπαιδευτικός που εργάζεται σε ελληνικό σχολείο, αλλά και ως πρώην μαθήτρια.

Η Ventanilla είναι ένας οικισμός με τσίγκινα και μισοτελειωμένα σπίτια στην οποία το νερό ή το ηλεκτρικό - ανάλογα με το που βρίσκεται το κάθε σπίτι-διακόπτεται στις 6 το απόγευμα και επανέρχεται στις 8 το πρωί-και κατοικείται κυρίως από εργάτες κοντινών εργοστασίων και τις οικογένειες τους, το βιοτικό και οικονομικό επίπεδο των οποίων είναι φανερά χαμηλό.

Μπαίνοντας για πρώτη φορά στο σχολείο και κοιτάζοντας γύρω μου

τον χώρο του νηπιαγωγείου δεν ένιωσα και πολύ έξω από τα νερά μου, καθώς αναγνώρισα αμέσως υλικά και γωνιές ενός τυπικού νηπιαγωγείου, μόνο που όλα βρίσκονταν σε χειρότερη κατάσταση απ' ό,τι είχα συνηθίσει, και λόγω της φτωχής υποδομής του σχολείου κυριαρχούσαν το τσιμέντο και το πλαστικό.

Όσο έμεινα σ αυτή τη τάξη η μέρα ξεκινούσε, κάθε φορά, με ασκήσεις στον μαυροπίνακα όπου όλα τα παιδιά έλυναν, με τη σειρά, την ίδια άσκηση, επαναλάμβαναν μοτίβα σε φυλλάδια που ετοίμαζε η ίδια η δασκάλα ή εγώ αφού ήμουν η βοηθός της. Το αποτέλεσμα έπρεπε να είναι το ίδιο από όλα τα παιδιά. Όσες μέρες ήμουν εκεί δεν φώναξε, δεν εξήγησε κανέναν κανόνα και δεν χρειάστηκε να λύσει καμία διαφωνία, καθώς τα παιδιά ήταν ήρεμα, ήξεραν απόλυτα τι προσδοκάται από αυτά -να κάνουν ησυχία και να κάθονται όμορφα στο τραπέζι. Την ίδια θα τη χαρακτήριζα δασκάλα αυστηρή, με υπομονή αλλά και επιμονή για το σωστό αποτέλεσμα. Σε κάθε άσκηση στεκόταν δίπλα τους και περίμενε τη σωστή απάντηση, έσβηνε τους λάθους αριθμούς, τα λάθος γράμματα και χτύπαγε τον πίνακα απαλά αλλά αυστηρά. Επιμένοντας έλεγε ξανά και ξανά την ίδια οδηγία «μέτρα και γράψε τον αριθμό» ή «διάβασε σωστά». Δεν δεχόταν λάθη και έβλεπα στα μάτια της ποιούς μαθητές θεωρούσε καλούς -και άρα είχαν ελπίδες- και ποιους θεωρούσε χαμένη υπόθεση. Από πείσμα, βοηθούσα αυτούς που ήταν «χαμένη υπόθεση», διακριτικά όμως, διότι δεν έδειχνε να έχει καμιά πίστη στην παρεμβατική μου προσέγγιση.

Ανακάλυψα ότι ο κυρίως -αν όχι ο μόνος- στόχος της δασκάλας ήταν η μετάδοση γνώσεων στους μαθητές και όχι η ανακάλυψη των δεξιοτήτων τους, η διερεύνηση των ορίων των δυνατοτήτων τους ή η επαφή τους με την αισθητική και την τέχνη. Ξεκάθαρα πράγματα: ήθελε να μάθουν να γράφουν το όνομα τους, να μετρούν, να συλλαβίζουν. Δεν γνωρίζω τι αναφέρει το αναλυτικό τους πρόγραμμα – αν και θα είχε ενδιαφέρον να το διαβάσω κάποια στιγμή -αλλά το ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα για το νηπιαγωγείο, βάζει τη γνώση σε ένα πρίσμα ατομικότητας και προσωπικής ανάπτυξης του κάθε παιδιού.

Νομίζω ότι ο λόγος που επέμενε στις συγκεκριμένες διαδικασίες μάθησης, ήταν ότι την ενδιέφερε η απόκτηση βασικών γνώσεων από τους μαθητές ως το μοναδικό εισιτήριο για να καταφέρουν κάτι για τους εαυτούς τους. Με αυτό το τρόπο πολεμούσε και εκείνη - όπως και ο οργανισμός στον οποίον εργαζόμουν εθελοντικά το απόγευμα, ενάντια στα ναρκωτικά και τις συμμορίες.

Τα αγάπησα αυτά τα παιδιά. Τα γνώρισα πολύ λίγο και όμως τα αγάπησα. Ήταν χαρούμενα παιδιά και φοβερά ευρηματικά. Οτιδήποτε υλικό και εάν έπεφτε στα χέρια τους (τενεκεδάκια, κορδέλες, παλιές ζωγραφιές κτλ) όλα μεταμορφώνονταν αμέσως σε ένα πολύ ενδιαφέρον παιχνίδι. Δεν υπήρχε ούτε γκρίνια, ούτε «δεν ξέρω με τι να παίξω», ούτε «δεν με αρέσει αυτό». Μόνο παιχνίδι! Στο διάλειμμα εκείνου του σχολείου κατάλαβα τι περιέγραφε ο πατέρας μου για τις αλάνες και τη μπάλα από κάλτσες που, τότε, κλοτσούσαν όλοι με μανία. Σε μια απίστευτα επικίνδυνη αυλή – που μου χάριζε απλόχερο άγχος κάθε φορά που βγαίναμε διάλειμμα- έβλεπα τα παιδιά να παίζουν μαζί και χώρια, χωρίς τσακωμούς, χωρίς σπρωξίματα, που αν και εννοείται πως υπήρξαν κλάματα και διαφωνίες, δεν υπήρξε όμως γκρίνια.

Είχα τη τύχη να γνωρίσω , για πολύ λίγο, ένα τμήμα και μια δασκάλα ενός σχολείου -την οποία ευχαριστώ πολύ που με δέχτηκε στη τάξη της -σε έναν οικισμό κάπου στο Περού. Η τάξη αυτή είχε κάποια χαρακτηριστικά που ζήλεψα και, ταυτόχρονα, κάποια άλλα τα οποία δεν τα υποστηρίζω καθόλου. Συνάντησα εκπαιδευτικές πρακτικές και μεθόδους που η Ευρώπη και τα σύγχρονα παιδαγωγικά κινήματα έχουν αφήσει στο παρελθόν ενώ την ίδια στιγμή διαπίστωσα μια απλότητα και μια ηρεμία που πολλές φορές την επιζητώ ως εκπαιδευτικός. Δεν μπορώ να γνωρίζω τι συμβαίνει στα υπόλοιπα σχολεία του Περού, όπως δεν γνωρίζω τι γίνεται σε τάξεις πέρα από τη δική μου εδώ στην Ελλάδα.

Η σύντομη αυτή εμπειρία με γέμισε ερωτηματικά, με έβαλε σε σκέψεις και μου χάρισε πολλές αναμνήσεις. Αυτή όμως που δε θέλω να ξεχάσω ποτέ είναι το χαμόγελο του Luis, ενός μαθητή της διπλανής τάξης, όταν βγαίναμε διάλειμμα, που έτρεχε

γεμάτος χαρά και προσμονή να πιάσει τη μια και μοναδική μπάλα του σχολείου. Ας είναι όλα τα παιδιά τόσο ευτυχισμένα και τόσο ικανοποιημένα μόνο με μια μπάλα.

